

Nr 276.

Godkänd av första kammaren den 8 juni 1921.

Godkänd av andra kammaren den 8 juni 1921.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av riksdagens år 1920 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1919.

(Statsutskottets utlåtande nr 148.)

Till Konungen.

Efter prövning av vad riksdagens nästlidet år församlade revisorer rörande verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1919 uti avgiven berättelse anmält samt vederbörande förvaltande verk och myndigheter uti däröver avgivna förklaringar hos Eders Kungl. Maj:t andragit, får riksdagen i nedan nämnda ärende anföra följande.

Särskilda uttalanden beträffande de affärsdrivande verken m. m.

I § 4 under ovannämnda rubrik hava revisorerna anfört bland annat följande:

»Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning beviljade innevarande års riksdag för uppförande å statens järnvägar tillhörig mark i Krylbo av en posthusbyggnad ett belopp av 350,000 kronor, varav hälften an-
Bihang till riksdagens protokoll 1921. 14 saml. Nr 276—277.

visades å tilläggstat för år 1920 och hälften såsom reservationsanslag för år 1921.

Av handlingarna i ärendet hava revisorerna inhämtat, hurusom uti en vid 1919 års lagtima riksdag väckt motion förslag framställdes om uppförande å tilläggsstat för samma år av ett anslag å 100,000 kronor att användas för inköp för postverkets räkning av lägenheten Älvhem i Krylbo, i vilken lägenhet postkontoret för närvarande är inrymt. Riksdagen fann visserligen behov av förbättrade lokalförhållanden föreligga, men ansåg det böra närmare undersökas, huruvida icke lämplig tomtmark kunde erhållas från statens järnvägar eller statens domäner. Efter föregående förhandlingar ställdes av statens järnvägar en tomt till postverkets förfogande, varefter förslag om dess bebyggande uppgjordes. Kungl. Maj:t avlät sedermera till riksdagen framställning i ämnet, vilken framställning, som nämnt, vann riksdagens bifall.

Enligt de uppgjorda ritningarna är avsett, att byggnaden skall uppföras i två våningar jämte en vindsvåning. Bottenvåningen skulle uteslutande disponeras för postverkets räkning. De övriga våningarna skulle innehålla bostadslägenheter.

Revisorerna hava genom delegerade besökt platsen för ifrågasvarande posthusbygge. Tomten, vilken omfattar omkring 500 kvadratmeter, ligger inom själva bangårdsområdet söder om stationsbyggnaden i omedelbar närhet av huvudspåren.

Som nämnt förhvir postverket för närvarande lokaler inom lägenheten Älvhem, belägen strax norr om stationsbyggnaden på andra sidan om landsvägen. Hyran, som tidigare utgick med 1,200 kronor om året, har nu höjts till 2,000 kronor och är hyresavtalet gällande till den 1 oktober 1921. För paketposten disponerar postverket en mindre byggnad å stationsområdet i närheten av de nuvarande lokalerna.

Enligt revisorernas mening bör den planerade posthusbyggnaden icke komma till utförande å den därför avsedda tomten. Redan läget torde få anses vara mindre tillfredsställande. Den blivande byggnaden skulle nämligen komma att med ena gaveln gränsa till järnvägsstationens avträdesbyggnad. Ena långsidan skulle ligga tätt invid järnvägsspåren och den andra alldeles intill allmänna landsvägen. Det torde ligga i sakens natur, att tomten icke är ändamålsenlig för ett bostadshus å familjer med barn i uppväxtåldern. Enligt vad revisorerna inhämtat, lærer annan och mera lämplig tomtmark kunna erhållas från statens järnvägar, därest för tillgodoseende av postverkets behov av förbättrade lokaler en nybyggnad ovillkorligen behöver uppföras. Det synes emellertid ånyo böra undersökas, huruvida icke erforderliga lokaler fortfarande

skulle kunna inom samhället förhyras eller möjligen erhållas genom förändring av de nuvarande. Måhända torde det icke heller vara uteslutet att för postverkets räkning förvärva någon lämplig fastighet.

Vad behovet av bostadslägenheter angår, skulle, om detta visar sig oundgängligt, jämväl detsamma möjligen kunde tillgodoses vid berörda inköp av fastighet. Skulle det åter icke låta sig göra att erhålla någon lämplig fastighet, utan nödiga lokaler fortfarande av postverket förhyras, synes ett mindre bostadshus böra, om förhållandena på platsen så skulle kräva, uppföras.

Därest en nybyggnad ovillkorligen anses böra komma till utförande, torde det tillika böra undersökas, huruvida det kunde vara för statsverket ekonomiskt fördelaktigt att inom densamma bereda utrymme jämväl åt telegrafverket.

Enligt revisorernas mening bör därför frågan i hela dess vid upptagas till förnyad prövning.

Med hänsyn till den utomordentliga omfattning, som de av låne-medel anvisade riksstatsanslagen för kapitalökning tagit — vilken fråga revisorerna i annat sammanhang behandlat — ävensom riksdagens uttalade uppfattning, att de anslag, som förbrukas för ifrågavarande ändamål, böra av vederbörande verk förräntas, hava revisorerna velat framhålla önskvärdheten därav, att i fråga om nybyggnader för post- och telegrafverken möjligaste återhållsamhet bleve iakttagen.

Härvid torde böra beaktas icke allenast, att vid de nybyggnader, som oavvisligen krävas, sparsamhet och enkelhet må råda, utan jämväl att vid prövning av själva lokalanskaffningen, särskilt inom mindre samhällen, förhyrande eller köp av befintlig fastighet — därest så utan betydande men för bostadstillgången kan ske — i främsta rummet tages under övervägande, samt att endast vid tvingande behov uppförande av nybyggnad må ifrågakomma.»

Med anledning av den gjorda anmärkningen har generalpoststyrelsen i utlåtande den 29 december 1920 anfört följande:

»I fråga om detta på grund av byggnadskonflikten ännu icke igångsatta byggnadsföretag, vartill riksdagen beviljat medel, hava revisorerna framställt vissa erinringar och ansett det ånyo böra undersökas, huruvida icke erforderliga lokaler fortfarande skulle kunna inom samhället förhyras eller möjligen erhållas genom förändring av de nuvarande. Revisorerna hava även uttalat, att det måhända icke heller vore uteslutet att för postverkets räkning förvärva någon lämplig fastighet.

Såsom revisorerna meddelat, förhyres för närvarande lokal för postkontoret i Krylbo i lägenheten Älvhem, belägen mitt emot stationshuset på andra sidan om den genom samhället löpande huvudgatan. Från och med den 1 oktober 1921 har hyresvärden fordrat en årshyra av 4,000 kronor; underhandlingarna därom äro emellertid ännu ej slutförda. Lokalen är ur flera synpunkter mindre tillfredsställande. Postkontoret i fråga har vid sidan av sin lokala uppgift till åliggande att i stor omfattning verkställa omsortering av poster till och från andra postanstalter. I syfte att bespara personal och utrymme inom vissa ambulanta postanstalter har sålunda bland annat till Krylbo förlagts omsortering av paketpost från södra Sverige till större delen av mellersta postdistriktet och vissa delar av norra postdistriktet. Planer äro å bane att öka denna omsortering genom att till Krylbo även förlägga sortering av icke brådskande trycksaker och dylikt. Den omsortering, varom nu är fråga, är förlagd till en inom själva bangårdsområdet uppförd kiosk. Den omständigheten, att postkontorets arbete sålunda försiggår på två olika platser, medför naturligen vissa olägenheter beträffande arbetsledningen och tillåter givetvis ej heller samma utnyttjande av befintlig personalstyrka, som om arbetet vore förlagt till gemensamma eller omedelbart intill varandra gränsande lokaler. Denna olägenhet skulle försvinna, om postkontoret, i enlighet med den av riksdagen godkända planen, förlades till en inom själva bangårdsområdet belägen byggnad. Till och från denna byggnad skulle posten även kunna föras mellan postkontoret och postkupéerna direkt på perrongvagnar, vilket givetvis betydligt underlättar och förbilligar posttransporterna.

En annan olägenhet är ock förbunden med den nuvarande anordningen, att en så väsentlig del av postkontorets arbete är förlagd till omsorteringskiosken å bangården. Denna kiosk har visserligen ombonats, så gott sig göra låtit, men givetvis kan den aldrig bliva tillfredsställande såsom arbetslokal. Denna olägenhet försvinner även, om allt arbete kan koncentreras till en inom bangårdsområdet förlagd postkontorslokal.

Först efter upprepade förhandlingar med järnvägsstyrelsen har generalpoststyrelsen kunnat erhålla förfoganderätt över den tomt, å vilken posthuset i fråga är avsett att uppföras, och vilken tomt, enligt generalpoststyrelsens förmenande, är den ur postal synpunkt lämpligaste, som kan erhållas till förläggning av postkontoret i Krylbo. Dessförinnan hade generalpoststyrelsen lutat åt den åsikten, att ett inköp av fastigheten Älvhem vore förmånligast, enär densamma hade gynnsammare läge än de tillförene av järnvägsstyrelsen erbjudna tomterna, vilka äro belägna å längre avstånd från stationshuset. I skrivelse till statsutskottet

vid 1919 års lagtima riksdag har generalpoststyrelsen också förordat inköp av fastigheten Älvhem och samtidigt meddelat, vilka andra för ändamålet lämpliga fastigheter, som vid dåvarande tidpunkt vore till salu, samt de priser desamma betingade. Förslaget blev emellertid icke av riksdagen godkänt. Denna gav i stället det direktivet, att det borde ytterligare utredas, huruvida icke för posthusbyggnad lämplig tomtmark kunde erhållas från statens järnvägar eller statens domäner.

Till grund för förslaget om uppförande av en posthusbyggnad i Krylbo har ej blott legat önskvärldheten av att erhålla bättre lokal för postkontoret därstädes utan även — och i minst lika hög grad — nödvändigheten av att till lättande av bostadsbristen inom samhället skaffa bostäder åt postpersonalen å platsen. Vid sådant förhållande och då samhällets municipalnämnd i skrivelse till generalpoststyrelsen framhållit, att den inom samhället rådande bostadsbristen hotade att utveckla sig till verklig bostadsnöd, hade generalpoststyrelsen sedermera icke ansett sig kunna lämpligen framställa förslag om inköp av bebyggd fastighet, då därigenom ett eventuellt avhjälpande av bostadsnöden för postpersonal skulle komma att ske på andra samhällsmedlemmars bekostnad.

Vid nu gjorda undersökningar om möjlighet till förvärvande för postverkets räkning av bebyggd fastighet i Krylbo har utrönt, att ovan nämnda fastigheten Älvhem fortfarande torde kunna få inköpas. Ägaren till fastigheten har emellertid icke nu velat avgiva något definitivt anbud på densamma. Priset torde dock kunna beräknas något understiga det tidigare fordrade, 100,000 kronor. Genom inköp av denna fastighet skulle visserligen postkontorets lokalfråga kunna tillsvicare ordnas genom vissa ej billiga ändringar inom den nuvarande lokalen, och genom uppförande å den till fastigheten hörande tomten av ett bostadshus skulle även bostadsfrågan för den i Krylbo stationerade och överliggande postpersonalen kunna lösas. En dylik lösning av frågan skulle emellertid icke medföra någon förbättring i nu rådande olägenheter beträffande posttransporterna m. m. Dessa olägenheter skulle fortfarande kvarstå; och den å bangården uppförda omsorteringskiosken måste fortfarande bibehållas. Förutom sagda fastighet finnes för närvarande ingen annan, å vilken för ändamålet kan reflekteras, än en intill lägenheten Älvhem gränsande fastighet, som disponeras såsom annex till järnvägshotellet. För denna fastighet, som tidigare salubjudits för 75,000 kronor, fordras nu ett pris av 200,000 kronor. Med hänsyn till det fordrade priset i förhållande till fastighetens beskaffenhet anser generalpoststyrelsen, att inköp av densamma icke kan ifrågakomma.

Revisorerna hava vidare framställt vissa anmärkningar mot den

planerade posthusbyggnadens läge med hänsyn därtill, att i densamma jämväl skulle inrymmas bostadslägenheter. Sålunda uppgives byggnaden komma att med ena gaveln gränsa intill järnvägens avträdeshus. Avståndet till det sistnämnda är emellertid i det närmaste 60 meter, om byggnaden förlägges till den plats, som ursprungligen varit tänkt. Då byggnaden på denna plats skulle komma att ligga väl nära järnvägens vattentorn, vilket med betydligt mera fog torde kunna anses vålla vantrevnad för vissa av bostadsinnehavarna, är generalpoststyrelsen betänkt på att utverka järnvägsstyrelsens tillstånd att förlägga huset cirka 10 meter närmare järnvägsstationen. Sker detta kommer ändock norra gaveln av posthuset att befinna sig på omkring 50 meters avstånd från avträdeshuset. Vidare har framhållits, att tomten icke är ändamålsenlig för familjer med barn i uppväxtåldern, enär ena långsidan ligger tätt invid järnvägsspåren och den andra intill allmänna landsvägen. Vad närheten till järnvägsspåren beträffar, vidhäftar nog samma olägenhet ett mycket stort antal av de hus, varuti statens järnvägars funktionärer hava sina bostäder, och vidkommande belägenheten invid landsvägen lär trafikken å densamma näppeligen vara av den omfattning, att den därav uppkommande faran och olägenheten kan vara av beskaffenhet att få öva inflytande vid planläggning av en byggnad av nu ifrågasvarande art. Därvid bör, enligt generalpoststyrelsens bestämda övertygelse, det lämpligaste läget för postkontoret vara det avgörande. Av sistnämnda skäl kan generalpoststyrelsen ej heller förorda användningen av den andra statens järnvägar tillhöriga tomtmark, som av revisorerna lär åsyftas och som av dem anses mera lämplig. Denna tomt, som förut icke blivit av statens järnvägar erbjuden, är belägen på andra sidan vägen, snett emot stationshuset. Väl medgives, att denna tomt vore trevligare för bostadsinnehavarna i posthuset, men på ovan närmare utvecklade skäl anser generalpoststyrelsen för sin del, att densamma med hänsyn till postkontoret icke kan förordas framför den tomt, varå posthuset nu är avsett att förläggas.

Slutligen hava revisorerna ansett det böra undersökas, huruvida det kunde vara för statsverket ekonomiskt fördelaktigt att inom posthusbyggnaden bereda utrymme jämväl åt telegrafverket. Härom har generalpoststyrelsen vid upprepade tillfällen förhandlat med telegrafstyrelsen, men denna har icke kunnat biträda ett dylikt förslag. Senast i skrivelse den 30 oktober 1920 har telegrafstyrelsen framhållit, att telegrafverkets nuvarande lokal är förhyrd till den 1 januari 1929 och under denna tid är fullt tillräcklig. Dessutom ansåges det med hänsyn till blivande elektrifiering av järnvägen komma att medföra avsevärda svårigheter att

förlägga en telegrafstation av stationens i Krylbo betydelse intill järnvägens spårssystem.

Med hänsyn till vad ovan anförts, håller generalpoststyrelsen före, att posthusbyggnaden i Krylbo bör komma till utförande i enlighet med av Kungl. Maj:t och riksdagen godkänd plan.»

Under återopande av vad i ärendet förekommit får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte upptaga ifrågavarande ärende i hela dess vidd till förnyad prövning samt därefter till riksdagen inkomma med det förslag som härav kan föranledas.

Stockholm den 8 juni 1921.

Med undersåtlig vördnad.